

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ивайло Георгиев Димитров (ИФС-БАН)

относно научните трудове и приноси на д-р **Ясен Алексиев Андреев**, кандидат за академичната длъжност „доцент” по професионално направление 2.3. Философия (Онтология) към Институт по философия и социология – БАН, по конкурсна процедура, обявена в ДВ, бр. 67/04.08.2023 г. за нуждите на Секция „Онтология и епистемология“

Д-р Ясен Андреев е гл. ас. в Секция „Онтология и епистемология“ на ИФС-БАН и е единствен кандидат по конкурса. Декларирам, че кандидатът отговаря на минималните изисквания на БАН и ЗРАСРБ за а. д. „доцент”. Не установявам плагиатство, нямам съвместни публикации и дейности с кандидата, които биха ме поставили в конфликт на интереси. Нямам забележки по документите и процедурата.

Кандидатът участва в конкурса с 22 студии и статии, с което значително надхвърля съответните изисквания на ИФС-БАН. Всички публикации са в специализирани научни издания, при изискван минимум от петнадесет. От тях 7 (при мин. 2) са публикувани – на немски, английски и френски – в научно редактирани чуждестранни или международни издания. Две студии и четири статии (две под печат) са реферирани и индексирани в световноизвестни научни бази данни. Академичната справка показва, че за период от 20 г. е участвал в 16 научноизследователски проекта, от които 13 (при мин. 2) са с външно финансиране. Изнесъл е над 30 доклада (при мин. 5) на национални и международни научни форуми. Д-р Андреев е хумболтов стипендиант в у-тите Есен-Дуисбург (2010 – 2012) и Гисен (2013–2014), по два пъти стипендиант на DAAD (2003 – 2004, 2017), по програмата *Ернст Мах* на BMWWF и на OeAD (у-т Виена, 2006, 2013, 2014). Впечатляващата му научна биография се допълва с шест превода на философски текстове (съвместно с д-р С. Димитров) и значителен преподавателския опит като асистент (2002 – 2009 г.) във ФФ на СУ.

Макар наистина публикациите по конкурса да отразяват „разнопосочните“ научни интереси на кандидата, самото им прегледно групиране в две тематични рубрики – с феноменологично-онтологическа и хуманитарно-научна насоченост – вече свидетелства за систематична свързаност и последователност в изследователската му работа. Строго философските търсения на д-р Андреев се разгръщат откъм силовия епицентър на взаимоотношенията между трите големи фигури на феноменологичната традиция и настояще – основоположника Е. Хусерл и

вероятно най-обещаващите му (поне според собствената му преценка и с оглед бъдещето на феноменологичната програма) ученици, М. Хайдегер и О. Бекер.

Най-ранните от представените текстове – *Феноменологията в алтернатива* (2004) и *La phénoménologie au carrefour-1927* (2000) – разглеждат в критичен план анализа на Р. Кристин, базиран на широко застъпената теза, че при прехода от трансцендентално-конститутивна към херменевтико-онтологична парадигма в рамките на феноменологичната програма не е налице приемственост по отношение на Хусерловата доктрина за конститутивния анализ. Авторът убедително показва, че независимо от разрыва с Хусерл, а така и с новоевропейската метафизическа традиция, центрирана в теорията на субекта и съзнанието, Хайдегер не само продължава на по-дълбоко, философско-методологическо ниво, но и радикализира наследената парадигма на конститутивния анализ. Този мотив се разгръща в студията (в съавторство с Д. Гинев) *Die Mathematische Existenz aus phänomenologischer Sicht* (2008), в която отново в критичен дух се реконструира „сложният диалог“ между феноменологичната философия и (мета)математиката, или по-скоро дебат, представян по аналогия с боксов мач и по-късно в продължението на текста (*Notes on the Dialogue between Phenomenology and Mathematics: Husserl and Becker* – 2023), под печат в престижното списание *Studia Phaenomenologica*. Всъщност по-точно е да се каже, че последната студия е детайлизирано и прецизирано продължение на статията *Математически начала на Хусерловата феноменология* (2021), в която българският читател се запознава с подвъпросния диалог, преди Бекер да бъде изведен на ринга за втори рунд, а на Хайдегер с право му се вменява отговорността за забравата на математическите начала на феноменологията и за преиначаването на смисъла на Хусерловия идеал за философията като строга наука, именно откъм преосмислянето на парадигмата на конститутивния анализ за целите на аналитиката на *Dasein* при херменевтико-феноменологичния преход. Като контрапункт на Хайдегеровия ход, в работите си изцяло върху Бекер (2010, 2023) авторът убедително аргументира тезата си, че именно свързващата нишка на тройния диалог-дебат – учението за феноменологичния конститутивен анализ – задава отправната система в проблематиката относно критерия и модусите на математическата екзистенция.

В този така детайлно реконструиран диалогичен контекст, тройно основополагащ за феноменологичната програма, несъмнено най-отличително място придобиват изследванията на д-р Андреев върху едновременно централния и базисен онтологичен проблем на Хайдегеровата херменевтична феноменология, положен с водещия ѝ въпрос

за битието. Оригиналното в авторската позиция виждам в опита да се преформулира въпросният проблем така, че да стане очевидна необходимостта, преди да се подхване съдържателно въпросът за същността и смисъла на (самото) битие, да се постави формално и изясни надлежно предварителното питане: *Какъв е самият смисъл на die Seinsfrage изобщо?* С оглед на своите изследователски интереси и опит обаче бих изтъкнал като не по-малко впечатляваща и вдъхновяваща за нови търсения студията *Практическият субект като обективна цел* (2015). В нея се реконструира Хайдегеровият критичен – но същевременно сближаващ го с обект му – анализ на основните понятия на Кантовата практическа философия – *морална личност* и *морално самосъзнание*, – който е прицелен в характерния ѝ конструктивизъм откъм търсенето на прагматистка алтернатива. И тук ми се струва, че критичното преосмисляне (включително и на превода) на понятийни конструкти като *действие*, *(въз)действие/ефект*, *дейност*, *предмет*, *вещ*, *нещо* и т.н. е от решаващо значение за бъдещето на плодотворните диалози-дебати на ринга на критическата метафизика, херменевтичната онтология и феноменологията.

Нямам възражения към приносните моменти в авторската справка на кандидата и ги намирам за напълно реални, при това твърде скромно представени. В критичен план ще отбележа само подчертания (в *Математически начала*, 2021, 75 сл.) като „кантиански (най-малкото, кантиански инспириран) ход“ на ранния Хусерл при неговия несъменено психологистки прочит на математическите понятия за естествени числа откъм основополагащото за новоевропейската философия на субекта понятие за *представа*. Множество са влиятелните изследвания (напр. на В. Карл и И. Керн), които проследяват корените на психологизма при основополагането на феноменологията не само до откровено-психологистките прочити (Фриз и Хербарт) на Кант, но и до водещите неокантиански школи, а така финално до мощното влияние на Хегел, превърнало в излишно традиционното философстване през понятия за *представни способности* и/или *сили*, и още назад през Фихте до проваления опит на Райнхолд за нова теория за *Vorstellungsvermögen*. Затова е съвсем друг въпросът дали наистина терминът *Vorstellung* не се е превърнал в „безпътно понятие“ от най-голяма вреда за съвременната философия, поради „отчайващо многозначната, а с това объркана до непрегледност употреба“ (*нак там*, 77). При всички случаи обаче д-р Андреев е прав, че вменяването на дълбоко „кантианска ориентация“ при Хусерловото безкритично приемане (откъм влиянието на Лайбниц) на понятието *представа* в цялата му проблематична „двузначност“ показва известен дефицит на адекватното му критико-метафизическо схващане и неговият

смисъл наистина е „подлежащ на внимателно прецизиране“ (*нак там*). За щастие въпросното прецизиране е налице още в студията му за *Studia Phaenomenologica* (Notes, 2023), в която изложението на критиката на Фреге срещу редуccionистко-психологисткото схващане за *представа* у Хусерл вече търси източниците на влияние назад само до учителите му Brentano и Schumpff, без кантианска следа.

Заклучение: Независимо от критичните бележки, безспорно високите изследователски постижения на кандидата ми дават предостатъчно основания да гласувам убедено за присъждането на академичната длъжност „доцент“ на д-р **Ясен Алексиев Андреев** по професионално направление 2.3. Философия (Онтология) за нуждите на Секция „Онтология и епистемология“ на ИФС-БАН.

София, 20.12.2023 г.

Доц. д-р Ивайло Димитров